
Turks voor zelfstudie

Inhoud

Inleiding

Les 1	Selamlaşma/Begroeting	13
	Vragen hoe het met de ander gaat	15
	Het alfabet	16
	De uitspraak	17
	Bir doğum günü partisinde tanışma/Kennismaking op een verjaardagsfeest	18
	Geen bepaalde lidwoorden	22
	Meervoud	23
	Tweevormige klinkerharmonie	23
	Telwoorden 1/10	24
	Eerste naamval (onderwerp)	25
	Vijfde naamval (plaatsbepaling)	26
	Gebruik van -de en -da bij persoonlijke voornaamwoorden	28
	Aanwijzende voornaamwoorden	29
	Viervormige klinkerharmonie	30
	Het begrip 'zijn'	31
Les 2	Yeşilköy havaalanında/Op het vliegveld Yeşilköy	35
	Stam van de werkwoorden	37
	Tegenwoordige tijd	37
	Manavda/Bij de groenteboer	42
	De bijvoeglijke naamwoorden	44
	Kleuren	46
	Vragende vorm van de tegenwoordige tijd -iyor	46
	Vragende voornaamwoorden	48
	Ontkennende vorm van de basisuitgang -iyor	50
	Volgorde van de regelmatige zinnen	52
	Tijdsbepalingen	53
	Ontkennende vragende vorm van de tegenwoordige tijd	54
Les 3	Telefonda/Aan de telefoon	59
	De verleden tijd	61
	Vragende vorm van de verleden tijd	64
	'ile' (met)	66
	Hırslı Mehmet/Hardnekkige Mehmet	69
	Ontkennende vorm van de verleden tijd -di	71
	Vierde naamval (accusatief) -(y)i	72
	Verandering van de medeklinkers	74
	Persoonlijke voornaamwoorden in de vierde naamval	75
	Telwoorden	77
	Rangtelwoorden	78
	Vraagwoorden met de vierde naamval	79
	Het achtervoegsel -ci	79

Les 4	Araba kazası/Auto-ongeluk	83
	Derde naamval -(y)e/-(y)a	86
	Persoonlijke voornaamwoorden in de derde naamval	89
	Werkwoorden met de derde naamval	90
	Het achtervoegsel -li	92
	Het achtervoegsel -siz	94
	Dikkatsiz Mehmet/Onvoorzichtige Mehmet	95
	De vragend-ontkennende vorm van de verleden tijd	97
	Het achtervoegsel -ce	100
	De plaats van het vraagpartikel -mi	102
Les 5	Selma taşınıyor/Selma verhuist	107
	Het bezittelijke achtervoegsel	110
	Bezittelijke voornaamwoorden	112
	VAR en YOK	113
	Selma yerleşiyor/Selma ruimt haar huis in	119
	Verleden tijd van VAR en YOK	122
Les 6	Doktorda/Bij de dokter	127
	Medische verzorging	128
	Weglating van klinkers	131
	Het begrip 'zijn' in de tegenwoordige tijd	135
	Nationaliteiten	142
	Vragende vorm van het begrip 'zijn'	143
	Ontkennende vorm van het begrip 'zijn'	145
	Şımarık Selma/Selma de aanstelster	147
	De ontkennende-vragende vorm van het begrip 'zijn'	149
	Het begrip 'waren'	151
	De vragende vorm van 'waren'	153
	De ontkennende vorm van 'waren'	156
	De ontkennende-vragende vorm van 'waren'	157
Les 7	Topkapı sarayı nerede?/Waar is het Topkapipaleis	161
	Gebiedende wijs	163
	De ontkennende vorm van de gebiedende wijs	166
	Vragende vorm van de gebiedende wijs	169
	Ontkennend-vragende vorm van de gebiedende wijs	170
	Mehmet ile Yıldız kayboldu/ Mehmet en Yıldız zijn verdwaald	171
	Zesde naamval (ablatief)	173
	Persoonlijke voornaamwoorden met de zesde naamval	175
	De vergrotende en de overtreffende trap	177

Les 8	Kına gecesi/Henna-avond	181
	Verdubbeling van bijwoorden	184
	De tweede naamval (genitief)	184
	Familieleden	185
	Persoonlijke voornaamwoorden in de tweede naamval	186
	Samengestelde woorden	190
	Brede tijd <i>-ir</i>	191
	<i>Keşkek</i>	196
	De dagen	197
	De maanden	198
	De jaargetijden	199
	De ontkennende vorm van de brede tijd <i>-mez</i>	200
	De vragende vorm van de brede tijd	201
Les 9	Türk Marşı/Turkse mars	205
	De verleden tijd van de waarschijnlijkheid <i>-miş</i>	206
	Ontkennende vorm van de verleden van de waarschijnlijkheid <i>-miş</i>	209
	Vragende vorm van de verleden tijd van de waarschijnlijkheid <i>-miş</i>	210
	Fenerbahçe Galatasaray maçı/ De wedstrijd Fenerbahçe-Galatasaray	212
	De vragend-ontkennende vorm van de verleden tijd van de waarschijnlijkheid <i>-miş</i>	213
	Het achtervoegsel <i>-ci</i> (2)	214
Les 10	Kahve falı/Koffiedik kijken	219
	Toekomende tijd <i>-(y)ecek</i>	222
	De vragende vorm van de toekomende tijd <i>-(y)ecek</i>	224
	Namen van de landen	225
	De ontkennende vorm van de toekomende tijd <i>-(y)ecek</i>	225
	Ontkennende-vragende vorm van de toekomende tijd <i>-(y)ecek</i>	227
	<i>Kapkaççı/Zakkenroller</i>	229
	Het achtervoegsel <i>-ince</i>	230
Les 11	İstanbul trafiği/Het verkeer in Istanbul	235
	De noodzakelijkheidswijs <i>-meli/-malı</i>	237
	De ontkennende vorm van de noodzakelijkheidswijs <i>-meli</i>	239
	De vragende vorm van de noodzakelijkheidswijs <i>-meli</i>	240
	Klok kijken	241
	Bepaling van tijd	242
	<i>Güzellik uykusu/Schoonheidsslaapje</i>	247
	Ontkennend-vragende vorm van de noodzakelijkheidswijs <i>-meli</i>	249
	Het achtervoegsel <i>-lik</i>	251
	Het achtervoegsel <i>-cik</i>	252

Les 12	Doğal dükkân/De natuurwinkel	255
	Kunnen: -(y)ebil	257
	Vragende vorm van het begrip 'kunnen'	259
	Ontkennende vorm van het begrip 'kunnen'	260
	İş sermayesi/Bedrijfskapitaal	263
	Het achtervoegsel -ki	264
	Het achtervoegsel -(y)erek	266
	De ontkennende vorm -meyerek/-mayarak	266
Les 13	Lahmacun/Lahmacun (Turkse pizza)	269
	De aanvoegende wijs (de wensvorm) -(y)e/-(y)a	271
	De ontkennende vorm van -(y)e/-(y)a	273
	De vragende en de vragend-ontkennende vorm van de aanvoegende wijs	275
	Çok fazla yemek dokunur/Te veel eten schaadt	276
	De passieve vorm van het werkwoord	278
	De vorming van de passieve tijd	279
Les 14	Dilek/De wens	285
	De hulputgang -(y)se/-(y)sa	287
	De ontkennende vorm van -(y)se/-(y)sa in combinatie met de brede tijd	289
	'ki' los geschreven	290
Herhaling		292
Grammaticaal overzicht		306
Antwoorden		323
Woordenlijst		355

Inleiding

Prisma Turks voor Zelfstudie is een cursus waarmee u in hoog tempo Turks kunt leren. De cursus is opgebouwd uit veertien lessen die elk uit twee delen bestaan. Elke les begint met een levendige dialoog, waarin u vaak ook iets leert over de Turkse cultuur. In de bijbehorende woordenlijst worden de woorden uit de dialoog verklaard. Daarna volgt uitleg over een bijzonderheid van de Turkse taal, zoals bespreking van een lastig achtervoegsel, klok kijken in het Turks, vragen formuleren enz. Daarna volgen een aantal oefeningen waarmee u dit pas geleerde onderdeel van de Turkse taal kunt oefenen en kunt controleren of u alles goed begrepen hebt. Het tweede deel van elke les is op dezelfde manier opgebouwd als het eerste deel: dialoog, woordenlijst, uitleg en oefeningen.

De dialogen kunt u beluisteren door de geluidsopnamen bij deze cursus te downloaden van www.prisma.nl (de procedure die u daarbij moet volgen vindt u aan het einde van deze inleiding). Die geluidsopnamen bevatten tevens uitspraak oefeningen, zodat u de finesse van het Turkse klanksysteem kunt oefenen. Bovendien zijn er luisteroefeningen, zodat u kunt nagaan of u in staat bent om uitgesproken Turkse zinnen te begrijpen. In het boek is bij elke luistertekst en luisteroefening steeds het nummer aangegeven van de geluidstrack die het betreft.

Het Turks is voor West-Europeanen, dus ook voor Nederlandstaligen, een lastige taal. Het is - net als het Hongaars en het Fins - een zogenaamde 'agglutinerende' taal. Dit houdt in dat de zinnen bestaan uit een beperkt aantal woorden, maar dat er aan die woorden een schier oneindig aantal achtervoegsels geplakt kan worden, ongeveer volgens het 'zwaan-kleef-aan'-principe. Door die achtervoegsels kunnen sommige woorden erg lang worden en voor mensen die niet aan het zwaan-kleef-aan-principe gewend zijn, kan het Turks in eerste instantie ontoegankelijk lijken.

Een ander bijzonder principe in het Turks is de 'klinkerharmonie', wat wil zeggen dat de klinkers in de achtervoegsels zich richten naar de klinker in de lettergreep die daarvoor staat. Deze klinkerharmonie doet vreemd aan voor mensen die er niet eerder mee in aanraking zijn geweest, maar de ervaring leert dat dit snel went. Als u eenmaal een beetje vertrouwd bent geraakt met het Turks, zult u niet gauw meer als meervoud van 'kız' (meisje) 'kızlar' zeggen of als derde naamval van 'göz' (oog) 'gözda', maar zult u automatisch het correcte 'kızlar' en 'gözde' gebruiken. De kans is groot dat u zelfs na een tijdje de bijzondere schoonheid van de klinkerharmonie zult ervaren en overtredingen van dit principe raar en ongebruikelijk zult vinden.

Het Turks is een taal die is ontstaan in Centraal-Azië, waar nog veel sterk aan het Turks verwante talen worden gesproken, zoals het Oezbeeks, het Turkmeens en het Kirgizisch. Het Azerbaidzjaans lijkt zelfs heel veel op het Turks; Turken en Azerbaidzjanen kunnen elkaar vaak moeiteloos verstaan. De Turkse taal werd door de Seldjoeken in de Middeleeuwen naar Klein-Azië gebracht. De opvolgers van de Seldjoeken, de Osmanen of Ottomanen, verbreidden deze taal verder over grote delen van het Midden-Oosten en de Balkan. Het Turks werd toen nog geschreven met Arabische letters. Onder Kemal Atatürk (1881-1938), de vader des vaderlands van het huidige Turkije, begon een belangrijke modernisering van het land, wat ook gevolgen had voor de Turkse taal. In de eerste plaats werd onder Atatürk het Latijnse schrift ingevoerd, dat werd aangevuld met een aantal typisch Turkse letters, zoals de puntloze i (ı) en de zogenaamde yamuşak g (ğ). Ook werd er actie gevoerd tegen sommige Arabische en Perzische leenwoorden ten gunste van het Oztürkçe, waar de nadruk ligt op

het oorspronkelijke Turks met nog traditionele Turkse woorden. Zo zal een Atatürkcu eerder het woordje 'kara' gebruiken voor zwart, waar vele anderen het aan het Arabisch ontleende 'siyah' zullen gebruiken.

Het Turks wordt niet alleen gesproken in Turkije. De taal wordt vanouds ook gesproken op Noord-Cyprus, in delen van Bulgarije en Roemenië en in enkele enclaves in Griekenland. In de tweede helft van de 20ste eeuw is er echter een grote migratie uit Turkije geweest, o.a. naar Nederland en België, maar ook naar Duitsland, Oostenrijk, de Scandinavische landen en de Verenigde Staten, zodat er nu miljoenen Turken, die vaak nog erg gehecht zijn aan hun taal, in de diaspora leven.

De cursus Prisma Turks voor Zelfstudie is bedoeld voor iedereen die kennis wil nemen van de Turkse taal. Het kan daarbij gaan om mensen die om zakelijke redenen een binding hebben met Turkije, maar ook om pensionado's die zich in Turkije willen vestigen of om toeristen naar Turkije of Noord-Cyprus die zich verstaanbaar willen maken op de vakantiebestemming. Ook is deze cursus natuurlijk geschikt voor Turken van de tweede of derde generatie in Nederland en België, die de taal van hun ouders of grootouders niet of maar gebrekkig beheersen en toch contact willen houden met de taal van hun land van afstamming.

Prisma Turks voor Zelfstudie is, zoals de naam al zegt, opgezet als een zelfstudiecursus. Maar de cursus kan ook uitstekend worden gebruikt om het Turks in groepsverband te leren, onder leiding van een leraar of lerares.

Procedure voor het downloaden van de geluidsopnamen

In het boek wordt door middel van de aanduidingen '(track 1)', '(track 2)', '(track 3)' enz. verwezen naar de geluidsopnamen die horen bij luisterteksten, luisteroefeningen en uitspraak oefeningen. Die geluidsopnamen kunt u als volgt downloaden van internet: ga naar de Prisma-site (www.prisma.nl) en zet op de homepage de cursor op 'Thuis'. Klik in het dan verschijnende menu op 'Downloads'. Nu verschijnt de pagina 'Thuis - downloads'. Klik op de optie 'Download hier de geluidsopnamen bij Turks voor zelfstudie'. Volg de aanwijzingen op het scherm en sla de zipfile met de geluidsopnamen op in een map op uw computer. Bij dubbelklikken op de zipfile verschijnen er 79 geluidsbestanden in mp3-formaat, die corresponderen met de tracks 1 t/m 79 waarnaar in boek wordt verwezen. De geluidsbestanden hebben steeds een nummer dat overeenkomt met het tracknummer dat in het boek is vermeld.

Les 1

◀ (track 1) Luistertekst 1.1

Selamlaşma

Nurten: Merhaba Ahmet! Nasılsın?
 Ahmet : Merhaba Nurten. Teşekkür ederim, iyiyim. Sen nasılsın?
 Nurten: Teşekkür ederim, ben de iyiyim.

Hasan: Günaydın Mehmet!
 Mehmet: Günaydın Hasan. Nasılsın?
 Hasan: Teşekkür ederim, iyiyim. Sen nasılsın?
 Mehmet: Teşekkür ederim, ben de iyiyim.
 Hasan: Yıldız nerede?
 Mehmet: Yıldız da burada. İşte geliyor.
 Yıldız: Merhaba Hasan. Nasılsın?
 Hasan: Teşekkür ederim, iyiyim. Sen nasılsın?
 Yıldız: Ben de iyiyim, teşekkür ederim. Tanıştırayım, arkadaşım Selma.
 Hasan: Merhaba, adım Hasan. Tanıştığımıza memnun oldum.
 Selma: Ben de memnun oldum. Nasılsınız?
 Hasan: İyiyim, siz nasılsınız?
 Selma: Ben de iyiyim, teşekkür ederim.
 Hasan: Ben gidiyorum. İyi günler.
 Selma: İyi günler Hasan bey.

Luister opnieuw naar de teksten. Lees daarna hardop.

Vertaling

Begroeting

Nurten: Hallo, Ahmet! Hoe gaat het met jou?
 Ahmet: Hallo, Nurten Dank je wel, het gaat goed met mij. Hoe gaat het met jou?
 Nurten: Dank je wel, met mij gaat het ook goed.

Hasan: Hallo Mehmet!
 Mehmet: Hallo Hasan. Hoe gaat het met jou?
 Hasan: Dank je wel, het gaat goed met mij. Hoe gaat het met jou?
 Mehmet: Met mij gaat het ook goed.
 Hasan: Waar is Yıldız?
 Mehmet: Yıldız is hier ook. Kijk, daar komt ze aan.
 Yıldız: Hallo Hasan. Hoe gaat het met jou?
 Hasan: Dank je wel, het gaat goed met mij. Hoe gaat het met jou?
 Yıldız: Met mij gaat het ook goed, dank je wel. Ik zal je voorstellen aan mijn vriendin Selma.

Hasan: Hallo, mijn naam is Hasan. Aangenaam u te leren kennen.
 Selma: Ook aangenaam. Hoe gaat het met u?
 Hasan: Met mij gaat het goed. Hoe gaat het met u?

Selma Met mij gaat het ook goed, dank u wel.
 Hasan Ik ga. Dag.
 Selma Dag, meneer Hasan.

Woordenlijst

merhaba	hallo, hoi
nasıl	hoe
nasılsın	hoe gaat het met jou
teşekkür ederim	dank je wel, dank u wel
iyi	goed
iyiyim	het gaat goed met mij
sen	jij
günaydın	goedemorgen
ben	ik
de/da	ook
nerede	waar
burada	hier
işte	(kijk) daar
gelmek	komen
tanışmak	kennismaken
arkadaş	vriend(in)
ad	naam
adım	mijn naam is.....
memnun	aangenaam
olmak	zijn, worden, gebeuren
gitmek	gaan
gün	dag
iyi günler!	dag!

Begroetingen

◀ (track 2) Oefening 1: luister naar de tekst en zeg na

Günaydın	Goedemorgen
İyi günler	Goedendag / goedemiddag / (als u weggaat) Dag
İyi akşamlar	Goedenavond/ (als u weggaat) Dag
Merhaba	Hallo/ hoi

◀ (track 3) luister naar de tekst en vul in

1	Hasan Bey.	Goedemorgen, meneer Hasan.
2	Nurten Hanım.	Goedemiddag, mevrouw Nurten.
3	Selma	Hallo / hoi Selma.

Vragen hoe het met de ander gaat

Turkse mensen zijn enerzijds vriendelijk en anderzijds vrij vormelijk. Dat merk je ook in de Turkse taal. Als men de vraag stelt *Nasılsın?* (hoe gaat het?), dan zegt men eerst *Teşekkür ederim* (dank je/u wel) en dan geeft men antwoord. Dit antwoord is eigenlijk altijd *iyiyim* (het gaat goed met mij). Deze vraag en dit antwoord worden vrijwel altijd gebruikt als men iemand ontmoet.

(track 4) Oefening 2: luister naar de tekst en zeg na

Nasılsın?	Hoe gaat het met jou?
Teşekkür ederim iyiyim, sen nasılsın?	Het gaat goed met mij dank je wel. Hoe gaat het met jou?
Teşekkür ederim, ben de iyiyim.	Dank je wel, met mij gaat ook goed.
Siz nasılsınız Selma Hanım?	Hoe gaat het met u, mevrouw Selma?
Teşekkür ederim Hasan Bey, iyiyim	Dank u wel, meneer Hasan, het gaat goed met mij.
Siz nasılsınız Hasan Bey?	Hoe gaat het met u, meneer Hasan?

Oefening 3: bestudeer de tekst en zeg na

Wat kun je over jezelf vertellen?

1. Adım Eva Jansen.	Mijn naam is Eva Jansen
2. Adım Hans	Mijn naam is Hans.
3. Hollandalıyım.	Ik ben een Nederlander/ Nederlandse
4. Amsterdam'da oturuyorum.	Ik woon in Amsterdam.
5. Ben öğretmenim.	Ik ben leraar/ lerares.
6. Ben memurum.	Ik ben ambtenaar.
7. Ben öğrenciyim.	Ik ben student.

Oefening 4: vul het ontbrekende woord in aan de hand van tekst 1.1

- Ahmet! Nasılsın?
- Merhaba Nurten. ederim iyiyim, sen?
- Teşekkür ederim, ben de
- Günaydın Selma, nasılsınız?
- Günaydın Murat teşekkür iyiyim, siz?
- Ben de, teşekkür ederim.
- Mehmet!
- Merhaba Hasan.?
- Teşekkür ederim, sen nasılsın?
- Teşekkür ederim, de iyiyim.
- Yıldız (waar)?
- Yıldız da (hier). İşte geliyor.
- (hallo) Hasan, nasılsın?
- Teşekkür iyiyim, sen nasılsın?
- Ben de, teşekkür ederim. Tanıstryayım, arkadaşım Selma.
- Merhaba, (mijn naam) Hasan. Tanıştığımıza memnun oldum.
- Ben de memnun oldum. (hoe gaat het met u)?
- İyiyim, (U) nasılsınız?
- (ik) de iyiyim, teşekkür ederim.

Oefening 5: vul je eigen gegevens in

1. (Je zegt je naam)
2. (Je zegt dat je een Nederlander bent)
3. (Je zegt waar je woont)
4. (Je zegt in welke stad je werkt)

Oefening 6: Vertaal naar het Turks

1. Goedemorgen, meneer Hasan.
2. Hoe gaat het met u, meneer Hasan??
3. Dank u wel, met mij gaat het goed, mevrouw Nurten.
4. Goedendag, mevrouw Selma.
5. Hoe gaat het met u, mevrouw Nurten??
6. Dank u wel, met mij gaat het goed, meneer Ahmet.
7. Goedenavond, mevrouw Nurten.
8. Mevrouw Nurten, hoe gaat het met u??
9. Dank u wel, met mij gaat het goed, meneer Mehmet.
10. Hallo, mevrouw Yıldız.
11. Hoe gaat het met u, mevrouw Yıldız??
12. Dank u wel, met mij gaat het goed, meneer Hasan.
13. Goedendag, meneer Mehmet.
14. Hoe gaat het met u, meneer Mehmet??
15. Dank u wel, met mij gaat het goed, mevrouw Nurten.

Het alfabet

Turkse alfabet heeft 29 letters waarvan 8 klinkers.

a b c ç d e f g ğ h i j k l m n o ö p r s ş t u ü v y z

🔊 (track 5) Luister naar het alfabet en spreek het na

Het alfabet	Uitspraak	
A	A	Pan
B	B	Boek
C	C	Jazz
Ç	Ç	Tsjilpen/ Tsjech
D	D	Doek / Dak
E	E	Bessen
F	F	Fabel
G	G	Goal / Garçon
Ğ	Ğ	yumuşak g dağ (daa) / eğer (eejer) maakt de klinkers lang
H	H	Hard
I	I	(doffe e) Negen / the
İ	İ	lets
J	J	Journaal
K	K	Kelder/ kom
L	L	Luik/ ladder
M	M	Melk/
N	N	Nico
O	O	Op/ os
Ö	Ö	Veulen/ deur
P	P	Palm/ pot
R	R	Rood/ raam
S	S	Simon
Ş	Ş	Sjoelen, chocolade
T	T	Tafel/ tellen
U	U	boek
Ü	Ü	Utrecht
V	V	Woning/water
Y	Y	Jan/ josje
Z	Z	Zes/ Zacharias
		Ankara
		Bursa
		Ceyhan
		Çankırı
		Denizli
		Edirne
		Fatsa
		Giresun
		-
		Hopa
		Isparta
		İzmir
		Jale
		Kayseri
		Lüleburgaz
		Manisa
		Nazilli
		Ordu
		Ödemiş
		Pazar
		Rize
		Samsun
		Şarköy
		Trabzon
		Urfa
		Ünye
		Van
		Yalova
		Zonguldak

De uitspraak

De Turkse uitspraak kent twee hoofdregels. Ten eerste worden alle letters uitgesproken. Ten tweede worden de klinkers allemaal even kort uitgesproken (behalve in leenwoorden). Een belangrijke uitzondering is de *yumuşak* (zachte) g- ğ . Deze wordt niet uitgesproken, maar:

- verbindt twee klinkers, zodat deze samen een klank vormen. Dus: *eğer* (als) wordt uitgesproken als *eejer*.
- of de letter *ğ* verlengt de laatste klinker. *Dağ* (berg) wordt als *daa* uitgesproken.

In het Turks is er geen woord dat met de letter *ğ* begint.